Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Els interessos econòmics comuns de l'arc mediterrani en el marc europeu.

Document de base

Carles A. Gasòliba

MAIG 2001

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

1268

ELS INTERESSOS ECONÒMICS COMUNS DE L'ARC MEDITERRANI EN EL MARC EUROPEU

Document de base

Carles A. Gasòliba
VI Trobada Nacionalista
Gandia, 5 de maig de 2001

S U M A R I

pàg.

I INTRODUCCIÓ 1

II L'ARC LLATÍ 2

II.1 Característiques econòmiques generals de l'Arc Llatí 2

II.2 Els reptes actuals de l'Arc Llatí 4

II.3 Els escenaris de desenvolupament de l'Arc Llatí 6

II.4 Conclusions sobre la situació de l'Arc Llatí 11

III LA COHESIÓ DELS PAÏSOS CATALANS I LA UNIÓ EUROPEA 15

ANNEX

Principals agregats macroeconòmics dels Països Catalans 16

ELS INTERESSOS ECONÒMICS COMUNS EN EL MARC EUROPEU

I INTRODUCCIÓ

Actualment, tot el territori dels països catalans està unit, a banda del denominador comú de la llengua, sota un aixopluc econòmic supranacional: la Unió Europea. Aquesta participació en el procés d'integració europea no es va produir de forma simultània, sinó que, recordem-ho, primer foren els estats francès i italià, conjuntament amb quatre estats més, els que crearen en la dècada dels 50 les tres Comunitats Europees: la CECA, la CEE i l'EURATOM.

La Catalunya-Nord i l'Alguer foren, en conseqüència, els primers territoris catalans participants en la construcció europea tan anhelada a Catalunya, les Illes i el País Valencià. No fou fins l'any 1986 que, amb l'adhesió de l'estat espanyol, aquests tres territoris van incorporar-se al projecte europeu, tornant en certa manera "a casa".

Posteriorment, l'any 1990, Andorra signà un acord amb la Comunitat, segons el qual el principat s'associava un any més tard a la unió duanera comunitària. Tot i no tractar-se d'una adhesió completa, sí que l'acord reforçà notablement el marc i la cohesió dels seus intercanvis comercials amb la resta dels països catalans.

En l'actualitat podem afirmar que tots els territoris dels països catalans estan participant en la Unió Econòmica i Monetària. Les nostres economies estan immerses en el mercat interior europeu, s'hi apliquen les mateixes regles comercials front a països tercers de la UE i, des de 1999, compartim una sola moneda, l'euro, amb d'altres pobles europeus. Tot i la seva posició formal d'Estat no membre de la UE, Andorra participa de fet tant en el mercat interior com en la Unió Econòmica i Monetària.

Si bé la participació en la Unió Europea representa, en part, un factor de cohesió econòmica als països catalans, val a dir que aquests tenen uns trets econòmics comuns a les regions de l'anomenat "Arc Llatí", corresponent a la Mediterrània europea occidental. En una primera part d'aquesta exposició ens referirem, doncs, a les característiques econòmiques de l'Arc Llatí i als escenaris i reptes econòmics de futur per, a continuació, analitzar en quina intensitat la Unió Europea suposa un factor de cohesió econòmica per als països catalans.

II L'ARC LLATÍ[1]

II.1 Característiques econòmiques generals de l'Arc Llatí

Sota la denominació de l'Arc Llatí, vessant meridional d'Europa a la Mediterrània Occidental, s'integren tretze regions que s'estenen des d'Andalusia fins al Lacio, incloses les illes de la conca occidental de la Mediterrània (Balears, Còrsega, Sardenya), però no pas Sicília ni Malta. Aquest conjunt de regions representa el 14% del territori comunitari i té una població global d'uns 40 milions d'habitants (12% de la població de la Unió Europea).

La densitat demogràfica mitjana (124 hab/km^2) és lleugerament inferior a la comunitària (144 hab/km^2), amb regions d'elevada densitat: Liguria (324 hab/km^2), Lacio i la Toscana a Itàlia, Catalunya i el País Valencià a l'estat espanyol, i altres de major predomini agrari: Llenguadoc, Andalusia, Múrcia, Sardenya (entre 70 i 90 hab/km^2) o Còrsega, amb només 28 hab/km^2.

Una de les característiques de l'Arc Llatí és la taxa de creixement (3,7%, entre 1981 i 1990), superior a la mitjana europea (3,1%), a excepció de Liguria i de la Toscana. Les regions de l'estat espanyol destaquen pel seu pes demogràfic cada vegada major i per un potencial considerable.

En funció del PIB/habitant,[2] es distingeixen tres grups de regions:

- PIB/hab inferior en un 25% a la mitjana comunitària: regions de l'objectiu 1 del FEDER, apreciant-se una millora a Andalusia i la País Valencià i un deteriorament a Còrsega i Sardenya; l'evolució és lleugerament divergent a Múrcia;

- PIB/hab inferior en un 15% a la mitjana comunitària: Catalunya i Llenguadoc-Rosselló;

- PIB/hab similar o superior a la mitjana comunitària: Provença-Alps-Costa Blava (PACA), Liguria, la Toscana, Umbría, Lacio i Illes Balears.

El mercat de treball es caracteritza per una taxa d'activitat (en especial femenina) inferior a la mitjana comunitària i per una taxa d'atur (13,1%) molt superior a la mitjana de la Unió Europea, sobretot a Andalusia (25,4%), Sardenya, Múrcia, el País Valencià, Catalunya i Llenguadoc-Rosselló (13%). Pel que fa al nivell educatiu, s'observa una neta divisió entre el conjunt format, d'una banda, per les regions franceses, italianes, Catalunya i,

1 Resum de l'estudi prospectiu de les regions de la Mediterrània de l'Oest elaborat per la Comissió de les Comunitats Europees (1995)

2 PIB en PPA (paritats de poder adquisitiu)

menys, Illes Balears i el País Valencià i, d'altra banda, el format per Múrcia i Andalusia, que ensopeguen amb l'obstacle d'un baix nivell educatiu mitjà i, concretament, d'una proporció molt elevada d'analfabets i de no titulats.

La densitat de les xarxes de transports és baixa a Espanya i molt elevada a França i Itàlia (excloent-hi les illes). L'indicador global de dotació d'infrastructures productives posa de relleu l'existència de dues regions decisives per a la continuïtat de les infrastructures de l'Arc (la Toscana i Catalunya) i d'una fractura vers el Sud d'Espanya (Múrcia-Andalusia). Tot i l'existència de grans ports, pot considerar-se que més del 95% del transport de mercaderies es realitza per carretera, la qual cosa dóna lloc a una saturació de les xarxes viàries en els grans eixos europeus (en especial litoral francès i tancament alpí entre Niza i Gènova). Les xarxes de telecomunicacions estan molt desenvolupades i digitalitzades en les regions franceses, a Catalunya i les regions septentrionals d'Itàlia; les altres regions es caracteritzen per un nivell baix d'equipament i de digitalització. Les telecomunicacions avançades presenten les mateixes diferències.

El teixit urbà s'estructura a l'entorn a ciutats importants: dos grans nuclis urbans (Roma i Barcelona) i quatre nuclis de 800.000 a 1,6 milions d'habitants: Gènova, Marsella, València i Sevilla. S'observa un alt grau d'urbanització i l'existència de nombroses ciutats properes entre elles, però de tamany mitjà, que tenen dificultats per concertar funcions i equipaments de nivell suficient i que desenvolupen infrastructures competidores. La densitat de població és heterogènia dins de cada regió, observant-se una major concentració a les zones litorals.

En conjunt, l'economia de l'Arc Llatí presenta un notable predomini del sector terciari (62,5% dels llocs de treball, davant d'un 59,2% a la UE), observant-se una subrepresentació del sector industrial i una sobrerepresentació dels serveis i destacant, en tot cas, l'absència relativa d'ocupació industrial. L'anàlisi dels sectors d'activitat i de la seva evolució entre 1980 i 1987 posa de relleu el següent:

- L'agricultura és poc sensible als canvis introduïts en virtut de la PAC, si bé acusa la manca de mitjans tècnics i la gestió insuficient de la cadena emmagatzemant-transformació-comercialització; la població activa agrària està disminuint a totes les regions;

- El sector agroalimentari està especialment desenvolupat en les regions espanyoles: Catalunya, Andalusia i el País Valencià absorbeixen més del 55% de la població activa dedicada al mateix. Aquest sector passa per un procés de reestructuració;

- El sector de la construcció està sobrerepresentat: el Lacio, Andalusia, la Provença, la Toscana i Catalunya concentren al 65% de la població

activa dedicada al mateix; s'observa una disminució general, exceptuant Andalusia i les Illes Balears:

- Els béns intermedis es concentren en cinc regions, que absorbeixen el 70% de la població activa d'aquest sector: Catalunya i la Toscana, seguides de Provença, el Lacio i el País Valencià. Entre el 1980 i 1987, aquest sector registrà una pèrdua de llocs de treball a totes les regions, exceptuant Andalusia i el País Valencià;

- Els béns d'equipament són una especialitat catalana (1/3 de la població activa total d'aquest sector). Entre Catalunya, la Provença, la Toscana i el Lacio concentren el 70% d'aquesta població, que va experimentar un clar decreixement general durant la passada dècada;

- Els béns de consum es concentren en quatre regions, que absorbeixen el 75% de la població activa corresponent: Catalunya, el Lacio, la Toscana i el País Valencià. S'ha produït una clara i general disminució en aquestes regions, exceptuant el País Valencià;

- El sector dels serveis està sobrerepresentat (>65%) a les regions franceses, a Liguria i al Lacio, i és inferior a la mitjana europea en les regions espanyoles (exceptuant les Illes Balears);

- L'economia turística, finalment, té una importància fonamental (30% del turisme mundial), apreciant-se un augment regular de les entrades, com també dels problemes d'adaptació de les infrastructures als canvis de la demanda i de l'impacte sobre el medi ambient.

II.2 Els reptes actuals de l'Arc Llatí

Des de la perspectiva del mercat únic i la conseqüent inclusió de les regions en una economia d'intercanvis, l'anàlisi de les dinàmiques de desenvolupament posa de relleu que aquesta qüestió es planteja de diferents maneres, en funció dels estats de pertinença corresponents:

- A l'analitzar les regions de l'estat francès, apareix com a repte principal la forma de desenvolupament: Com dissenyar processos de desenvolupament evolutius?

- El problema principal que plantegen les regions de l'estat espanyol és el de l'heterogeneïtat del desenvolupament: Com escurçar distàncies entre unes regions que segueixen ja una trajectòria de creixement i altres que estan encara molt poc desenvolupades?

- Les regions italianes plantegen una tercera qüestió, la referent al reajustament del desenvolupament. En aquestes regions, que segueixen globalment una trajectòria de creixement, és fonamental transformar-se per mantenir aquesta trajectòria.

La qüestió de la diferenciació espacial del desenvolupament es planteja així mateix de maneres diverses. Mentre que el que està en joc a França és l'objectiu mateix de creació d'espais econòmics, a Espanya ho és la seva possibilitat i a Itàlia les seves modalitats.

En el cas dels països catalans els models serien:

El País Valencià estaria dividit entre desenvolupament fort i feble, entre reestructuració dolorosa i dinamisme industrial, entre internacionalització i tancament sobre sí mateix o sobre l'ajut nacional i comunitari, entre control del medi ambient i degradació ecològica accelerada. La insuficiència fins fa poc temps de les infrastructures ha constituït probablement un dels principals obstacles a l'evolució potencial d'aquesta regió i a la seva possible participació en l'estructuració global de l'Arc mediterrani, almenys en la seva part espanyola. Altres desafiament fonamentals concerneixen al canvi del turisme i al control ecològic del desenvolupament.

Catalunya, per la seva banda, està inclinada des de fa temps vers el nord d'Europa. Tot i determinats desequilibris interns i alguns problemes de reestructuració, segueix essent la locomotora de l'economia espanyola i, en aquesta mesura, pot experimentar un desenvolupament múltiple: puntual de la resta de l'eix mediterrani espanyol, punt d'ancoratge d'un Arc Llatí plurinacional o també possible extrem meridional d'un eix europeu de desenvolupament nordest/sudest (Alemanya/Lió/Barcelona).

La vessant mediterrània francesa (Llenguadoc-Rosselló i Provença-Alps-Costa Blava) situada en una cruïlla de camins, en tots els sentits de l'expressió. Es tracta de regions d'encreuament per la seva situació geogràfica entre Espanya i Itàlia, i en elles es decidirà probablement el destí d'un possible Arc Llatí.

En elles romanen essent fonamentals els fenòmens relacionats amb els fluxos econòmics, tant pel que fa al tràfic viari, ferroviari o marítim, com als fluxos turístics i també, en termes més generals, als fluxos migratoris. El seu futur està lligat primordialment a la seva capacitat per absorbir tots o part aquests fluxos, amb l'objectiu d'assentar de manera duradora el seu desenvolupament i, en especial, arribar a un veritable reactivament econòmic encara no consolidat.

Finalment, les Illes Balears han basat el seu recent desenvolupament en l'activitat turística, amb resultats convincents, tot i que subsisteix una gran fragilitat estructural, subordinada al destí turístic. El desafiament econòmic per als pròxims anys radica en la seva capacitat per superar la crisis que actualment pateix aquest sector, així com en la diversificació sectorial.

II.3 Els escenaris de desenvolupament de l'Arc Llatí

Actualment, diferents estudis han intentat oferir escenaris d'evolució de l'Arc Llatí. En aquesta exposició presentarem dos escenaris claus: l'escenari "tendenciós" i l'escenari d'"integració".

II.3.1 Escenari tendenciós. Una perifèria fragmentada depenent, quant al seu desenvolupament, de la megalòpoli europea, segons un model d'intercanvis Nord-Sud

Aquest escenari, corresponent a l'extrapolació de tendències inequívoques, es basa en l'organització de l'Arc Llatí entorn a quatre pols reforçats o confirmats: Barcelona, Lió, Milà i Florència. Al voltant d'aquests es distribuiran els fluxos econòmics i, sens dubte, les migracions urbanes, accentuant-se la tendència al deteriorament de la resta de zones i augmentant el dualisme latent.

Com a línies fonamentals es poden anomenar les següents:

Un primer pol, confirmat després d'una energètica reestructuració industrial i una ambiciosa política d'inversions públiques: el pol català, entorn a Barcelona, més inclinat que mai vers la megalòpolis europea, principal sortida que s'acosta a l'altura de les seves ambicions internacionals. El Llenguadoc-Rosselló es convertiria en el "passadís" pel qual s'introduirien els seus productes. Montpellier podria convertir-se en una parada incerta en aquest trajecte. L'etapa següent podria ser Lió, a l'entrada del nord d'Europa.

Barcelona augmentaria la seva independència respecte Madrid i la seva importància en relació a d'altres regions mediterrànies properes.

Més al nord, Lió es convertiria en la metròpolis del sudest de França, suplantant definitivament a Marsella o, més aviat, absorbint-la econòmicament i convertint-la en el seu port. Marsella i la Provença, incapaces d'absorbir o desviar els fluxos econòmics circumdants per arribar a una industrialització sòlida i convertir-se en la metròpoli euromediterrània

del sud de França, quedarien confirmades economies dependents o com a ciutats principalment turístiques.

La implantació d'activitats basades en les noves tecnologies podria resultar una operació reversible i, conseqüentment, territorialment fràgil i exposada a ràpides deslocalitzacions. El desenvolupament d'aquests darrers anys hauria d'entendre's com un desenvolupament "independent de l'espai" i no com la base d'una nova industrialització ancorada en una transformació profunda de la cultura local. La fractura alpina quedaria reforçada.

A l'Est, es reforçaria la funció de Milà com a encreuament entre el Nord i el Sud, assimilant definitivament el "passadís ligur" i consumant la transformació de Gènova en una mera desembocadura natural. La gran plataforma del pla del riu Po actuaria com distribuïdor en totes direccions, vers Lió i França, Alemanya, l'Europa oriental i el Sud de França.

El pol toscà, recentment sorgit o, més aviat, confirmat, és menys important sens dubte que Milà, però sembla millor situat que Roma per dur a terme la funció de segon centre italià de l'Arc mediterrani i d'intermediari en el flanc occidental d'Itàlia entre Milà i la capital històrica i política. La solidesa de la seva estructura social i cultural, el dinamisme de la seva economia i la tipologia de les seves activitats s'uneixen per fer de Florència i la seva zona d'influència el quart vèrtex del quadrilàter metropolità en el qual podria basar-se aquest escenari. Roma, com a capital política, conservaria una forta capacitat d'atracció, sense arribar a convertir-se en un pol estructurador de les regions del Sud.

Les zones interiors prosseguirien un lent declivi demogràfic i econòmic, abans de ser eventualment redinamitzades (és el cas dels nuclis urbans més propers o els millor comunicats) amb fins residencials, recreatius i d'oci.

Finalment, es confirmaria la vocació turística de les illes, amb una important incertesa quant al futur de la seva especialització en aquesta activitat.

II.3.2 Escenari d'integració. Un escenari voluntarista d'aproximació de les regions de l'Arc Llatí

L'escenari d'integració implica, en tots els aspectes, una aproximació de les regions constitutives de l'Arc Llatí, és a dir, una reducció de les disparitats que les distingeixen de les regions europees més desenvolupades i, alhora, una reducció de les fractures que les separen, especialment les relacionades amb les infrastructures, que amplien les distàncies i obstaculitzen els intercanvis, o les vinculades a les diferències estructurals de les seves economies, que poden mesurar-se pel grau encara modest del comerç dins de les diferents branques.

- Una organització més eficaç dels intercanvis, mitjançant especialment el desenvolupament de les infrastructures de transport i de la interconnexió multimodal;

- Un teixit urbà reforçat (Sevilla, València, Barcelona, Marsella, Gènova, Florència, Roma, per fer referència només als pols més importants) i equilibrat;

- Una transformació més profunda de les cultures i de les mentalitats. Els exemples de la Toscana i de Catalunya demostren que no existeix cap incompatibilitat fonamental entre les cultures llatines i les industrials, alhora que il·lustren la pluralitat de camins que poden conduir a un desenvolupament sòlid. Aquesta transformació haurà de basar-se en un esforç considerable de millora del nivell educatiu mitjà en les regions més retardades en aquest aspecte i de desenvolupament de la formació tècnica i professional;

- Un més gran protagonisme del control ecològic del desenvolupament. Les terres mediterrànies són belles però fràgils, sovint estan empobrides i presenten dificultats tan elementals com les limitacions dels recursos hidrològics.

Quant a l'espai, les línies generals precedents convergeixen entorn a set projectes fonamentals, que s'exposen més endavant. No totes ells tenen la mateixa importància estratègica: mentre que les illes poden trobar perfectament un punt de referència fora de l'Arc Llatí, com succeeix amb les Balears, en canvi, i per ordre de prioritat:

- La integració de la part central de l'Arc (Barcelona-Gènova) sembla inevitable per diverses raons:

  - es tracta del cor geogràfic de l'Arc Llatí, tot i presentar nombroses discontinuïtats, i té dues metròpolis (Marsella i Gènova) en dificultats. Les regions integrants ocupen així mateix una posició clau en el trànsit que uneix la major part d'Espanya amb la megalòpolis europea i amb el seu extrem meridional. La saturació dels principals eixos de trànsit exigeix intervencions de reforçament de les infrastructures encaminades a l'organització dels fluxos intraeuropeus;

  - les fractures alpina i pirenaica són, més que discontinuïtats geogràfiques i infrastructurals, símbols de les divisions nacionals entre França, Espanya i Itàlia, la reducció de la qual és precisament una de les condicions de la construcció europea;

- el desenvolupament de processos d'integració parcial (per exemple, Toscana-Umbria, o Múrcia-País Valencià-Catalunya) que relegaran la part central de l'arc, implicaria la reproducció i perpetuació dels mecanismes i enfocaments estrictament nacionals i, conseqüentment, l'ajornament de la dimensió europea del desenvolupament per part dels responsables públics de la presa de decisions.

- Les opcions relatives al passadís ligur constitueixen la segona prioritat estratègica: en un cas reforcen la unió Gènova-Milà, amb el consegüent aïllament relatiu de les regions italianes centrals i meridionals, i en l'altre condueixen a reforçar els vincles amb la Toscana.

- Després dels anteriors apareixen altres projectes d'importància menys immediata per a la integració de l'arc, atès que podran articular-se progressivament entorn al nucli central. No obstant això, cal assenyalar que els aspectes intraregionals d'aquests projectes (ajut a les PIME, a la formació professional, a l'ordenament territorial etc), segueixen essent prioritaris en totes les regions, sobretot per a l'adaptació de l'economia i, en segona instància, com a condició necessària per a la integració completa de l'arc.

Conseqüentment, l'escenari d'integració no és monolític i hauria de desenvolupar-se (encara que només fos pel seu cost global) en diverses etapes, els terminis d'aplicació de les quals dependrien de les decisions (i de la capacitat d'inversió) dels responsables de la presa de decisions a escala europea, estatal i regional; l'etapa inicial consistiria en la creació d'un teixit mediterrani en el nucli de l'Arc Llatí (de Catalunya a Liguria) i podria prolongar-se per la variant més senzilla (orientació dels fluxos vers Milà) o per la variant florentina (integració de la Toscana).

A continuació es detallen els set principals projectes:

- Crear l'eix Barcelona-Gènova: és el nucli del problema des del punt de vista de l'organització dels fluxos intraeuropeus. Aquest eix només existeix actualment de forma parcial.

  Les grans infrastructures ocupen, evidentment, un lloc molt important en aquest escenari. Les seves manifestacions principals són la modernització dels passos que travessen les grans fractures pirenaica i alpina i la continuïtat de les autopistes; la construcció d'un túnel viari i ferroviari al Sud dels Alps, en la prolongació de l'A8; la construcció dels túnels de Pimorens (ja efectuada) i de Somport per millorar l'accés de Catalunya vers el litoral atlàntic a través de Tolosa; la millora dels passos del Pertús; i, sens dubte, el tren d'alta velocitat.

S'han d'intensificar els fluxos d'intercanvis: el problema immediat, com s'ha vist, implica al transport de mercaderies per carretera i ferrocarril, sense oblidar el possible desenvolupament d'una alternativa important: el cabotatge; es requereix també un canvi d'escala de la indústria i dels serveis a empreses, sobretot financers.

El desenvolupament econòmic entorn a determinats pols econòmics, distribuïts de la millor manera possible, i lligat a ells, serà el preu per evitar la congestió del litoral. Això implica dos aspectes: la consolidació dels pols de desenvolupament tecnològic i l'adopció de mesures complementàries per a les PIME en matèria de serveis, transferències de tecnologia i formació.

- Reequilibrar el "passadís" ligur, en l'actualitat clarament dominat pel pol milanès. Es planteja de forma immediata un escenari alternatiu: el d'un Arc Llatí que vagi des de Barcelona fins a Milà, a través de Marsella i de Gènova. No obstant això, cal assenyalar que implicaria un risc de marginació de la bota italiana. Reequilibrar el passadís ligur cap a Itàlia central sembla, doncs, preferible tant per a Itàlia com per a la continuïtat de l'Arc Llatí.

La millora de les xarxes d'infrastructures de transport és una de les condicions d'aquest reequilibri, la fita de la qual depèn en una gran mesura de l'orientació dels intercanvis i, conseqüentment, de l'aparició o consolidació d'altres pols econòmics situats a l'oest o a l'Itàlia central.

- Consolidar el pol toscà articulant-lo en l'Arc Llatí: aquest pol duria a terme un important paper en el desenvolupament futur del món mediterrani, però està actualment mal articulat amb la resta de l'Arc Llatí, no solament perquè les característiques del seu desenvolupament el separen d'ell, però també perquè sembla constituir més un trencament que una aturada, sobretot pel que fa als fluxos econòmics. La qüestió principal és, doncs, l'estructuració física (en termes d'infrastructures) i estratègica (en termes de perspectives de desenvolupament) de la Toscana, i fins i tot d'Umbria, amb la resta de l'Arc Llatí.

- Reduir la fractura valenciana: el País Valencià (com també Múrcia) apareix avui com una regió menys articulada, sotmesa a tendències contradictòries que poden inclinar-la vers una reactivació del desenvolupament o, al contrari, vers un cert estancament. La seva situació en l'Arc Llatí pot ser decisiva per evitar la doble i creixent dependència de Barcelona i de Madrid, així com per afavorir l'articulació del Sud d'Espanya, Andalusia i Múrcia, entorn a aquest nou eix de desenvolupament. En aquest sentit, el País Valencià sembla cridat a dur a terme una funció d'eix. Les condicions per a dur-ho a terme són el desenvolupament de les infrastructures viàries i ferroviàries, l'aparició

d'un turisme que doni prioritat a la qualitat sobre la quantitat, el control ecològic del desenvolupament i un esforç decisiu en matèria d'educació i de formació professional.

- Oferir a Andalusia i a Múrcia una manera complementària d'ancoratge del seu desenvolupament: l'escenari d'integració no pretén substituir l'eix Sevilla-Madrid per un eix Sevilla-València-Barcelona, sinó, ans el contrari, aconseguir la mútua col·laboració d'ambdós. El doble ancorament d'Andalusia (inclòs triple, si es consideren les seves sortides atlàntiques) pot propiciar la seva sortida del subdesenvolupament i facilitar la diversificació de les seves activitats; en qualsevol cas, li permetrà aprofitar millor els nous fluxos econòmics i, potser amb el temps, dur a terme la funció de punt de trobada en l'extrem meridional d'Europa entre les noves dinàmiques de l'Arc Atlàntic i de l'Arc Llatí, fins i tot del continent africà (funció internacional del port d'Algesires).

  Sens dubte, aquesta possibilitat només podrà dur-se a terme a llarg o fins i tot molt llarg termini. Les infrastructures de transport, junt amb un considerable esforç educatiu, cultural i tecnològic, proporcionarien les condicions necessàries.

- Reintegrar Roma en l'Arc Llatí: la proclivitat de la capital de l'aïllament constitueix la seva originalitat davant la metròpolis llombarda. No obstant això, la consolidació definitiva de l'Arc Llatí, la seva constitució com a eix alternatiu important del sud d'Europa, només tindran sentit si es perllonga fins a Roma, per raons tant polítiques i simbòliques com econòmiques.

- Ancorar les illes: cal pensar que l'escenari d'integració dóna a les illes oportunitats addicionals per a convertir-se en pols secundaris dels pols principals consolidats de manera indicada. Educació, cultura, tecnologia i infrastructures de transport són els principals desafiaments per aconseguir la diversificació de l'economia i la creació d'unes condicions de vida que acabin amb l'aïllament insular.

II.4 Conclusions sobre la situació de l'Arc Llatí

Les tretze regions que composen l'Arc Llatí són massa diferents des del punt de vista estructural i polític per tal que es pugui afirmar la seva existència com a entitat econòmica integrada. Aquesta diferència es refereix tant a disparitats o heterogeneïtats estructurals "clàssiques", és a dir, mesurables en termes de nivells de desenvolupament, com a maneres de desenvolupament o fins i tot a la seva pertinença a espais econòmics i

polítics diferents. Es completa, a més, en les regions més motrius, amb la necessitat d'introduir reajustos i adaptacions en vista al nou context econòmic europeu i internacional.

La realització d'un o de l'altre dels escenaris depèn en gran mesura de les polítiques que practiquin tant les autoritats locals, regionals i estatals com les autoritats comunitàries. La integració de l'Arc Llatí implica, doncs, una voluntat i una responsabilitat conjuntes que mereixerien expressar-se en acords de concertació política concertats de manera periòdica i constant.

No hi haurà una altra alternativa si no es tenen en compte algunes qüestions fonamentals apuntades per diferents experts:

- Les fractures vinculades a la insuficiència de les infrastructures de transports i comunicacions. Aquestes fractures, tant a escala estatal (pas dels Alps i dels Pirineus) com interregional i fins i tot intraregional. Actuen com a frens importants per a la integració i per al tràfic intraeuropeu. Les infrastructures de transports han de concebre's sempre des la perspectiva dels fluxos, de la interconnexió dels tipus de transport i de la fragmentació (plataformes logístiques). El plantejament de les infrastructures de telecomunicacions obeeix a la mateixa lògica;

- Les disparitats dels nivells de desenvolupament, evidents sobretot en relació amb les regions de l'objectiu 1 de la Comunitat. La integració mediterrània topa aquí amb un dels seus límits més importants, la superació del qual exigeix no només les infrastructures d'enllaç ja anomenades, sinó també infrastructures de formació, d'investigació i desenvolupament i de suport a les empreses (serveis i estructures financeres).

- L'heterogeneïtat dels tipus de desenvolupament. Es distingeixen dues famílies de regions amb dèficit industrial: les illes (llevat la siderúrgia del sud de Sardenya), que presenten una subindustrialització "natural", i l'àmbit de subindustrialització "històrica" situat al centre de l'Arc Llatí (Llenguadoc, Provença, Luguria) i en els seus extrems (Andalusia i Múrcia, en tant que el Lacio ocupa una posició un xic apart atesa la presència de la capital romana). Aquesta heterogeneïtat respecte als conjunts Toscana-Umbria i Catalunya-País Valencià haurà de reduir-se si es vol promoure una funció diferent d'un Arc Llatí millor integrat.

- La necessitat d'un ajustament estructural de les economies regionals més desenvolupades (els conjunts català i toscà, als quals s'uneixen respectivament el País Valencià i Umbria), al menys en dos grans direccions: d'una banda, la diversificació de les seves activitats industrials i la continuació de la reconversió de determinades indústries en favor d'activitats de major valor afegit; d'altra banda, un major

desenvolupament de les seves funcions econòmiques (serveis a empreses, funcions financeres, funcions urbanes avançades), per augmentar la seva autonomia funcional.

Aquest canvi d'horitzó estratègic du a fer menció a quatre àmbits d'intervenció que poden determinar l'evolució futura de l'Arc Llatí

- El desenvolupament de les infrastructures de transports i comunicacions en els tres aspectes anomenats:
  - eixos de trànsit europeus i reducció de les fractures nacionals;
  - connexions interregionals i reducció de la resta de fractures que obstaculitzen la integració;
  - serveis de connexió intraregionals.
- L'aparició d'una cultura d'empresa adaptada al context econòmic i evolutiu, basada en l'aplicació d'instruments i de mesures:
  - de formació i de qualificació de la mà d'obra i dels directius;
  - d'acompanyament: teixit i xarxa de serveis especialitzats d'alt nivell, que ofereixin a les empreses, en règim de costos compartits, les capacitats tècniques que precisen aquestes per al seu desenvolupament, en el marc d'un procés d'acompanyament tècnic i d'acompanyament-formació.
- La invenció d'un desenvolupament atent a conservar la fragilitat específica dels espais: control i gestió de la urbanització de les zones litorals; a les zones d'interior, formes de desenvolupament en les quals s'uneixin les activitats agràries, les branques de transformació tradicionals renovades i l'atractiu turístic; a totes les regions caracteritzades per la insuficiència de recursos hidrològics, control del consum (introducció de tècniques d'estalvi d'aigua tant en els processos industrials com en l'ús relacionat amb l'activitat agrària), gestió i reciclatge dels afluents.
- L'aparició d'estratègies d'aliança interregionals: no hi haurà Arc Llatí integrat sense una voluntat explícita dels estats, les regions i les principals ciutats d'adoptar estratègies d'aliança adreçades a concebre conjuntament el seu desenvolupament, no solament pel que fa a les grans infrastructures, sinó també quan a les regles de competència o de complementarietat entre les diferents regions (per exemple, en matèria agrícola).

El mateix és aplicable a les grans ciutats, entre les que resulta difícil consolidar un teixit urbà, i encara més equilibrar-lo. D'aquí l'interès de les estratègies d'aliança entre les grans corporacions, regions i ciutats i entre les ciutats de mitjana dimensió properes entre elles. A banda del seu efecte immediat d'estructuració i d'organització dels espais, podrien contribuir de manera significativa a la comprensibilitat tant política com econòmica de l'Arc Llatí i, llavors, a la cohesió que ha de promoure's tant en la pròpia zona com en el conjunt del territori europeu.

III LA COHESIÓ DELS PAÏSOS CATALANS I LA UNIÓ EUROPEA

Si en l'apartat hem presentat la posició i els reptes de l'Arc Llatí Mediterrani com a zona amb un potencial econòmic si sap assumir els reptes corresponents, a continuació analitzarem si el projecte d'integració europea en si representat en les polítiques i accions de la Unió Europea suposa reforçar el desenvolupament d'una major cohesió econòmica entre els països catalans.

L'abolició de les fronteres l'1 de gener de 1993 com a conseqüència de l'entrada en vigor del mercat interior europeu ha suposat la desaparició d'una frontera interna dels països catalans; actualment ja no hi ha fronteres econòmiques entre la Catalunya Nord i Catalunya. Quant a les fronteres entre la Catalunya Nord o Catalunya amb el Principat d'Andorra, val a dir que si bé romanen formalment, les seves funcions han variat sensiblement com a resultat de l'acord comercial entre Andorra i la Unió Europea de 1990.

Un segon eix de cohesió dels països catalans derivat del procés d'integració europea es desprèn de la política de cohesió econòmica i social. D'una banda, gairebé tot el territori dels països catalans està inclòs en alguna zona d'actuació prioritària de la Unió Europea a càrrec de fons estructurals. Recordem, en aquest context, el tractament diferencial que rep el País Valencià com a zona prioritària d'objectiu 1 que li permet rebre més fons que la resta dels països catalans, amb una renda per càpita superior i, per tant, considerats, en la divisió actual, com a zones d'objectiu 2 o sense consideració especial. Amb el suport financer de la Unió Europea es tendeix a un lent però progressiu anivellament de les condicions econòmiques dels països catalans. En el mateix àmbit de la cohesió econòmica i social cal inscriure-hi el suport de la Unió Europea a actuacions i projectes que promoguin la cooperació transfronterera. Actualment, i contràriament al que succeïa fins abans de 1986, és més habitual observar actuacions desplegades conjuntament per agents econòmics i socials o, sobretot, administracions de la Catalunya Nord i del Principat: són projectes de cooperació transfronterera, des d'inversions conjuntes en infrastructures de transport o de medi ambient fins a projectes culturals o de promoció de l'esport i del turisme.

Finalment, i amb uns resultats molt similars a l'apartat anterior, hem de citar una tercera política de la Unió Europea que pot permetre un apropament o una major cohesió dels països catalans: els diferents programes de recerca, desenvolupament local, suport a xarxes transeuropees, cultura, formació o educació, entre d'altres. Aquestes actuacions de la Unió Europea, que gaudeixen de recursos sensiblement inferiors als fons estructurals o de cohesió, són un marc òptim per acollir iniciatives conjuntes dels agents econòmics i socials dels països catalans.

ANNEX

PRINCIPALS AGREGATS MACROECONÒMICS DELS PAÏSOS CATALANS

Població (1996) (en milers)	
Catalunya	6.066
Illes	730
Llenguadoc-Rosselló	2.225
País Valencià	3.913
Font: Eurostat	

Estructura productiva (1995) (% del Valor Afegit Brut)					
	Agricultura i Pesca	*Indústria*	*Construcció*	*Serveis*	*TOTAL*
Catalunya	1,8	28,2	7,1	62,8	100,0
Illes	1,5	7,9	6,6	84,0	100,0
País Valencià	3,2	26,1	7,6	62,9	100,0
Font: Papeles de Economia					

PIB / habitant (1996) (% sobre mitjana UE)	
Catalunya	99,1
Illes	97,0
Llenguadoc-Rosselló	78,3
País Valencià	73,8
Unió Europea	100,0
Font: Eurostat	

Desocupació (1997) (% sobre total població activa)	
Catalunya	17,4
Illes	12,2
Llenguadoc-Rosselló	17,8
País Valencià	21,4
Unió Europea	10,7
Font: Eurostat (sobre dades EPA)	

Ocupació per sectors d'activitat (1997) (% sobre total d'ocupació)				
	Agricultura	*Indústria*	*Serveis*	*TOTAL*
Catalunya	3,2	38,4	58,4	100,0
Illes	2,3	24,4	73,3	100,0
Llenguadoc-Rosselló	7,8	19,4	72,8	100,0
País Valencià	6,4	33,8	59,8	100,0
Unió Europea	5,0	29,4	65,3	100,0
Font: Eurostat				

Nota: No es disposen de dades agregades de la Catalunya Nord comparables a les de la resta dels territoris dels Països Catalans. Per tant, s'indiquen dades del Llenguadoc-Rosselló en el seu conjunt segons la classificació d'Eurostat.

L'EVOLUCIÓ DEL PARLAMENT EUROPEU

Carles A. Gasòliba
Centre d'Estudis Internacionals
Barcelona, 28 de maig de 2001

L'EVOLUCIÓ DEL PARLAMENT EUROPEU

NAIXEMENT DE L'ASSEMBLEA PARLAMENTÀRIA

Per comprendre l'evolució del Parlament Europeu cal remuntar-se a la creació de la primera de les comunitats europees, la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA).

En el projecte original de la CECA, el denominat Pla Schuman, no es feia al·lusió a cap tipus d'assemblea, però a mesura que les negociacions van avançar, es va considerar oportú introduir un element democràtic dins de l'estructura d'aquesta organització, i així va quedar establert en el tractat fundacional, el Tractat de París de l'any 1951. L'Assemblea de Parlamentaris del Tractat de París no tenia gaire a veure amb el que pensem que ha de ser un parlament. En efecte, l'Alta Autoritat de la CECA informava anualment l'Assemblea de la marxa dels afers, però no tenia cap obligació de consultar-la abans de prendre decisions. Aquesta darrera funció l'exercia un comitè de les forces socials. En conseqüència, tenia fins i tot menys atribucions que les assemblees d'accionistes de les empreses. L'única potestat que tenia era forçar la dimissió de l'Alta Autoritat si desaprovava el seu informe, cosa que mai no va ocórrer.

A la pràctica, però, els fets es van desenvolupar de tal manera que l'Assemblea de Parlamentaris es va anar consolidant i va anar guanyant progressivament una influència molt més important que la prevista en el Tractat de París.

Els parlamentaris que la constituïen eren uns fervents europeistes i, com que els seus poders eren molt limitats, el primer que van fer va ser intentar ampliar

les seves funcions el màxim possible. No els va costar gaire d'aconseguir-ho perquè l'Alta Autoritat es va trobar molt necessitada de suport polític i va veure que l'Assemblea li podia oferir aquest suport. D'aquesta manera es va desenvolupar una estreta relació de treball entre les dues institucions i es van consolidar unes pràctiques que no estaven previstes en el Tractat. Així, es va instaurar el costum de fer més d'una sessió l'any, es van crear comitès especialitzats per poder examinar més detingudament les activitats de l'Alta Autoritat i, per últim, es va establir el costum que aquesta institució consultés l'Assemblea sobre les seves polítiques i projectes, i que el seu president fes una declaració davant de l'Assemblea en prendre possessió del seu càrrec. Així, l'any 1957, es van firmar els tractats de Roma i es van instituir les altres dues comunitats europees: la Comunitat Econòmica Europea (CEE) i la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (EURATOM). L'èxit obtingut per l'Assemblea de la CECA en els seus set anys d'existència va aconseguir evitar el perill que cadascuna de les tres comunitats es dotés d'una assemblea pròpia, i el mateix dia de la signatura dels tractats de Roma es va subscriure un conveni mitjançant el qual s'ampliava la composició de la primera Assemblea, que va passar de 78 a 142 membres i es va convertir en una Assemblea comuna per a les tres comunitats.

D'aquesta manera va néixer l'Assemblea Parlamentària Europea, que, a partir de l'any 1962, va començar a denominar-se Parlament Europeu (encara que aquesta terminologia no es va incorporar en els tractats constitutius fins a l'Acta Única Europea, que va entrar en vigor l'1 de juliol de 1987). L'any 1958 els membres de l'Assemblea van decidir seure en les sessions plenàries segons la seva filiació política i no per ordre alfabètic.

Els tractats de 1957 reconeixen la relació de fet que s'havia establert entre l'Alta Autoritat i l'Assemblea i, així, també va ser aplicada, des d'aquell moment, a les relacions entre el Parlament Europeu, la Comissió i el Consell.

El Parlament Europeu havia aconseguit una primera victòria, encara que els seus poders continuaven sent molt reduïts.

El Tractat de Roma dedica al Parlament els articles 137 al 144, i en l'article 138 es preveu la celebració d'eleccions directes per sufragi universal: "L'Assemblea elabora projectes amb vista a permetre l'elecció per sufragi universal directe segons un procediment uniforme en tots els estats membres".

Des del principi del seu funcionament, la història del Parlament Europeu ha seguit un procés constant per ampliar les seves atribucions i l'àmbit de la seva representació. Sovint aquests dos aspectes han de concordar, però, tal com expressava el mateix Parlament en l'Informe Vedel de 1971, les dues qüestions s'han de considerar separadament i trencar així el cercle viciós que només portaria a frenar qualsevol progrés.

Pel que fa als poders, es va fer un pas important l'any 1975 amb la signatura del Tractat de Brussel·les, que reconeix al Parlament el dret de rebuig "per motius importants" del conjunt del pressupost comunitari, dret que ha exercit en diverses ocasions. El reconeixement d'aquest dret va ser una conseqüència directa del canvi del sistema de finançament comunitari de 1970, en què la Comunitat va passar a finançar-se amb recursos propis en lloc de fer-ho amb les contribucions de cada Estat membre. Aquest pas era absolutament necessari des del punt de vista democràtic, ja que d'una altra manera les finances comunitàries haurien escapat a tot tipus de control parlamentari, exercit fins llavors pels parlaments dels estats membres. D'altra banda, el Parlament vota les despeses no obligatòries, que representen actualment un 55% del pressupost total.

ACTA ÚNICA I MAASTRICHT: REFORÇAMENT DELS PODERS

Així mateix, el Parlament Europeu ha consolidat els seus poders limitats de control polític i ha adquirit progressivament, però amb més retard, facultats legislatives. L'ampliació més important dels poders legislatius del Parlament Europeu va ser introduïda per l'Acta Única Europea, que entrà en vigor el juliol de 1987 i que va crear els procediments de cooperació i de dictamen de conformitat.

El desenvolupament de la funció de control polític del Parlament Europeu no s'ha introduït fins al Tractat de la Unió Europea, signat el 7 de febrer de 1992 a Maastricht. El Tractat de Maastricht preveu una participació més àmplia del Parlament en el nomenament de la Comissió i reconeix al Parlament un dret d'investigació. A més, aquest Tractat crea un nou procediment legislatiu, la codecisió entre el Consell i el Parlament, i obre la possibilitat de participació del Parlament Europeu en la iniciativa legislativa. Totes aquestes reformes introduïdes pel Tractat de Maastricht responen a una mateixa preocupació: reforçar la legitimitat democràtica del sistema institucional comunitari.

Cal referir-se al caràcter progressiu del Tractat de la Unió Europea. El Tractat de Maastricht preveu, en diverses ocasions, la revisió dels seus preceptes l'any 1996. Aquest mandat s'ha complert amb el Tractat d'Amsterdam, signat el 2 d'octubre de 1997 i posteriorment amb el de Niça el 2001. El mecanisme de la progressivitat és present en el Tractat d'Amsterdam, que ja disposava la convocatòria d'una nova Conferència Intergovernamental.

L'ampliació de l'àmbit de representació del Parlament Europeu es basa en l'elecció directa dels seus membres. El 1960 el Parlament presentà una primera proposta, l'Informe Dehousse, per a la instauració del sistema d'elecció directa. Posteriorment, l'any 1973 es va tornar a plantejar la qüestió,

i després de la presentació de dos projecte més, ambdós elaborats pel diputat holandès Patjin, es va arribar a la signatura, el 1976, dels textos oficials que permetien la convocatòria d'eleccions directes. Les primeres es van celebrar el juny de 1979 i les següents, cada cinc anys, el juny de 1984, de 1989 i de 1994. Ara bé, per als tres estats que es van adherir a les comunitats europees l'1 de gener de 1995 les eleccions es van celebrar més tard: Àustria (13 d'octubre de 1996), Finlàndia (20 d'octubre de 1996) i Suècia (17 de setembre de 1995). Les darreres eleccions celebrades en els quinze països van ser del 10 al 13 de juny de 1999.

En síntesi, els poders del Parlament són els següents: control polític de la Comissió, participació en l'elaboració dels actes del Consell i de la Comissió i, en la conclusió d'acords internacionals, el control pressupostari i la participació en la revisió dels tractats.

La influència del Parlament no s'ha de menysprear tenint en compte únicament el que diuen els textos, sinó que s'ha de situar en el context del funcionament normal de les institucions comunitàries. A la pràctica, les decisions s'elaboren mitjançant una interacció permanent entre la Comissió, el Consell de Ministres i el Parlament, fins a arribar a un consens entre totes aquestes institucions. Si bé el procediment decisori és llarg i complicat, el Parlament té oportunitat d'exercir la seva influència encara que aquesta sigui difícilment mesurable.

D'altra banda, també hi ha en una certa mesura un control directe de l'acció dels membres del Consell, ja que, per exemple, aquests compareixen en les sessions plenàries per donar raó de les seves decisions. En resum, el Parlament és l'òrgan polític per excel·lència de les comunitats europees, i el seu futur està determinat per aquestes comunitats en conjunt, és a dir, per la plena integració dels seus estats membres.

Els projectes d'integració europea, procedint de dalt cap a baix, és a dir, pensant que, arribat el moment, l'acord entre els governs serà suficient, mai no han tingut un èxit complet. Per això no és tan estrany que el Tractat de Maastricht prevegi un reforçament del Parlament Europeu en l'estructura institucional de la Unió Europea mitjançant la investidura de la Comissió i la instauració d'un procediment legislatiu de codecisió. Aquesta tendència s'ha vist confirmada pel Tractat d'Amsterdam i de Niça, que, en menor mesura de la desitjada pel Parlament, amplia l'àmbit de la codecisió i consolida el control polític d'aquesta institució sobre la Comissió.

El juny de 1999 van tenir lloc per cinquena vegada les eleccions al Parlament Europeu per sufragi universal i directe. En el XX aniversari de les eleccions al Parlament Europeu s'observa com aquest ha experimentat profundes modificacions que han acompanyat la pròpia evolució de la Unió Europea en aquestes dues dècades.

En vint anys la Unió Europea ha passat de deu estats membres a quinze, ha modificat els tractats constitutius, primer amb l'Acta Única Europea el 1987, després amb els tractats de Maastricht de 1992, d'Amsterdam el 1997 i Niça el 2001. El Parlament Europeu ha eixamplat i aprofundit els seus poders i les seves capacitats. Malgrat que encara té limitacions com a òrgan legislatiu, i que els estats s'han reservat les decisions sense una participació prou satisfactòria del Parlament en qüestions tan cabdals com són justícia i interior, la política monetària i les relacions exteriors i seguretat i defensa, el cert és que les successives modificacions constitucionals esmentades li asseguren, a hores d'ara, les funcions de control, investigació, codecisió, participació en l'elaboració dels actes del Consell i la Comissió, i en la conclusió d'acords internacionals, aprovació i control del pressupost i participació en la revisió dels tractats.

El 1999 es va veure una mostra més de la capacitat política del Parlament Europeu amb la seva decisió sobre la validesa de la proposta del nou president de la Comissió Europea i del col·legi de comissaris, la qual cosa fou en conseqüència un autèntic debat d'investidura. El Parlament Europeu també té una de les claus per a l'ampliació a nous estats membres. Encara que sovint es destaquen les limitacions del Parlament Europeu, el cert és que en l'actualitat el Consell i el Parlament són els dos autèntics òrgans de decisió i orientació política de la Unió Europea.

RESULTATS DE NIÇA

Les modificacions introduïdes pel Tractat de Niça pel que respecte a la composició del Parlament Europeu s'aplicaran a partir de les eleccions del 2004. La CIG va efectuar un nou repartiment d'escons en el Parlament Europeu, mirant cap a una Unió de 27 membres. El nombre màxim de diputats europeus s'incrementarà a 732.

El nombre d'escons adjudicats als Estats membres actuals s'ha reduït en 91 (de 626 actualment a 535 escons). Únicament Alemanya i Luxemburg conserven el mateix nombre de diputats. Cal dir que aquest repartiment s'aplicarà íntegrament per l'Assemblea elegida el 2009.

En efecte, ja que a l'any 2004, la Unió no estarà encara composta per 27 Estats membres, es va decidir, per les eleccions europees de 2004, incrementar mitjançant prorateig el nombre de diputats elegits (en els Estats membres actuals i en els nous Estats membres amb els quals s'hagin signat tractats d'adhesió com a més tard l'1 de gener del 2004) fins a aconseguir el total de 732 (encara que el nombre de diputats que s'hagin d'escollir a cada Estat membre pugui excedir del nombre total).

Ja que és probable que nous Estats membres s'adhereixin a la Unió durant la legislatura 2004-2009 - i, per tant, que s'elegeixin més diputats europeus en aquests països - està previst que el nombre màxim de 732 escons del Parlament Europeu pugui ser superior temporalment per acollir els diputats dels Estat que hagin firmat tractats d'adhesió després de les eleccions europees del 2004.

Les Competències del Parlament Europeu

Les competències del PE s'han ampliat mitjançant l'extensió de l'àmbit de la codecisió i mitjançant el dictamen conforme que serà necessari per establir una cooperació reforçada en un àmbit regulat per la codecisió. El PE també haurà de pronunciar-se quan el Consell vulgui comprovar l'existència d'un risc evident de violació greu dels drets fonamentals.

A.- Extensió del vot per majoria qualificada

El Tractat de Niça amplia en alguna mesura l'àmbit de presa de decisions per majoria qualificada.

Les disposicions més importants que hauran de ser adoptades per majoria qualificada són:

. Les mesures que faciliten la lliure circulació dels ciutadans de la Unió
. La cooperació judicial en matèria civil
. La celebració d'acords internacionals en l'àmbit del comerç de serveis i dels aspectes comercials de la propietat intel.lectual
. La política industrial
. La cooperació econòmica, financera i tècnica amb tercers països
. L'aprovació de l'estatut dels diputats europeus

. L'estatut dels partits polítics a escala europea
. L'aprovació dels reglaments de procediment del Tribunal de Justícia i del Tribunal de Primera Instància

També cal dir que els nomenaments dels membres de determinades institucions o òrgans es faran per majoria qualificada (membres de la Comissió, Tribunal de Comptes, Comitè Econòmic i Social, Comitè de Regions, l'Alt Representant / Secretari General i Secretari General Adjunt del Consell, els enviats especials PESC).

El pas cap a la majoria qualificada s'ha ajornat fins al 2007 per al Fons Estructurals i el Fons de Cohesió així com per l'adopció dels reglaments financers.

Pel que respecte a les disposicions del Títol IV del Tractat CE (visats, asil, immigració, i altres polítiques relacionades amb la lliure circulació de les persones) la CIG va convenir en un pas, parcial i diferit, a la majoria qualificada, a través de diversos instruments i d'acord amb diverses condicions.

El resultat és que el balanç és moderat en els àmbits considerats per la Comissió com a decisius:

- Fiscalitat: es manté la unanimitat per a totes les mesures
- Política social: es manté el statu quo. No obstant, el Consell podrà decidir, per unanimitat, que s'apliqui el procediment de codecisió als àmbits de la política social en els quals actualment s'exigeix la unanimitat.
- Política de cohesió: es decideix passar a la majoria qualificada, però no serà aplicable fins que s'adoptin les perspectives financeres plurianuals aplicables a partir de l'1 de gener del 2007.

- Política d'asil i immigració: s'ha ajornat l'aplicació de la majoria qualificada (2004) i no s'aplicarà a elements essencials d'aquestes polítiques com ara les condicions d'entrada i de residència de nacionals de països tercers.
- Política comercial comuna: aquesta política inclou la negociació i celebració d'acords internacionals en l'àmbit del comerç de serveis i dels aspectes comercials de la propietat intel.lectual. Aquests acords se celebraran per majoria qualificada, excepte quan l'acord inclogui disposicions per les que s'exigeixin la unanimitat per l'adopció de normes internes o quan l'acord es refereixi a un àmbit en el qual les Comunitats encara no hagin exercit les seves competències. Els acords relatius a l'harmonització dels serveis culturals i àudiovisuals, els serveis d'educació, els serveis socials i de salut humana seguiran essent objecte de competència compartida amb els Estats membres.

El Tractat de Niça ha ampliat l'àmbit de la codecisió. Aquest procediment serà aplicable en el cas de set disposicions, que passen de la unanimitat a la majoria qualificada (art. 13, 62, 63, 65, 157, 159 i 191 del TCE; respecte a l'art. 161 del TCE, el Tractat preveu el dictamen conforme). Per tant, la majoria de les mesures de caràcter legislatiu que, després del Tractat de Niça, requereixin una decisió del Consell per majoria qualificada es decidiran mitjançant el procediment de codecisió. En canvi, la CIG no ha ampliat el procediment de codecisió a les mesures de caràcter legislatiu, que ja actualment s'adopten per majoria qualificada (política agrària o política comercial).

B. -Cooperacions reforçades

La CIG va efectuar una refundició completa de les disposicions relatives a les cooperacions reforçades, en particular reagrupant en una disposició les deu

condicions necessàries per establir una cooperació reforçada. S'han aprovat importants modificacions.

El nombre mínim d'Estats membres per establir una cooperació reforçada està fixat en vuit Estats membres, mentre que actualment el Tractat preveu que serà necessària la majoria dels Estats membres. Per tant, el nombre mínim d'Estats membres necessari per iniciar una cooperació reforçada passarà, amb les successives ampliacions, a un terç dels Estats membres de la Unió o fins i tot, menys.

En el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea (primer pilar) s'ha suprimit la possibilitat d'oposar-se a l'establiment d'una cooperació reforçada (el veto). Aquesta possibilitat s'ha substituït per la possibilitat, per un Estat membre, de demanar que el Consell Europeu decideixi. En el seu cas, un cop tractat el tema, el Consell podrà decidir per majoria qualificada sobre qualsevol projecte de cooperació reforçada. A més, quan la cooperació reforçada es refereixi a un àmbit en el qual s'apliqui el procediment de codecisió, serà necessari el dictamen conforme del Parlament Europeu.

El Tractat de Niça ha introduït la possibilitat d'establir cooperacions reforçades en l'àmbit de la política exterior i de seguretat comuna (segon pilar) per l'aplicació d'una acció comuna o d'una posició comuna. Aquestes cooperacions reforçades no podran referir-se a qüestions que tinguin repercussions militars o en l'àmbit de la defensa. L'autorització per establir una cooperació reforçada la concedirà el Consell, previ dictamen de la Comissió, en particular sobre la coherència de l'esmentada cooperació reforçada amb les polítiques de la Unió. El Consell decidirà per majoria qualificada, però qualsevol Estat membre podrà sol.licitar que el tema es remeti al Consell Europeu amb vistes a l'adopció d'una decisió per unanimitat. Pel que fa a la cooperació policial i judicial en matèria penal (tercer pilar), la

possibilitat del "veto" s'ha suprimit, tal com va passar per les cooperacions reforçades en el primer pilar.

Altres modificacions

L'article 191 del TCE s'ha completat mitjançant una base jurídica que permet l'adopció, mitjançant el procediment de codecisió, d'un estatut dels partits polítics a escala europea, i en particular de les normes relatives al seu finançament. L'estatut dels membres del PE s'establirà amb l'aprovació del Consell per majoria qualificada, amb excepció de les disposicions relatives al règim fiscal.

El PE podrà, igual que el Consell, la Comissió i els Estats membres, interposar recursos d'anul.lació contra actes de les institucions sense haver de demostrar un interès particular i sol.licitar un dictamen previ del Tribunal de Justícia sobre la compatibilitat d'un acord internacional amb el Tractat.

A proposta d'un terç dels Estats membres, del Parlament Europeu o de la Comissió, el Consell, per majoria qualificada de quatre cinquenes parts dels seus membres i previ dictamen conforme del Parlament, podrà constatar l'existència d'un clar risc de violació greu dels drets fonamentals per part d'un Estat membre i dirigir-li recomanacions apropiades.

EL DEBAT SOBRE EL FUTUR DE LA UNIÓ EUROPEA

Quan es va signar el Tractat de Niça el 26 de febrer d'enguany, la CIG que va elaborar aquest Tractat va adoptar també la *Declaració sobre el futur de la Unió,* en la qual s'expressa el desig de què s'inicii *un debat més ampli i profund sobre el desenvolupament futur de la Unió Europea* i s' indiquen

breument les etapes d'un procés que acabarà amb la convocatòria d'una nova CIG al 2004.

En la Declaració sobre el futur de la Unió s'estableix un procés en tres fases:

- L'any 2001 s'inicia una **reflexió oberta**. En la Declaració se sol.licita que les Presidències sueca i belga, en col.laboració amb la Comissió i amb la participació del Parlament Europeu propiciïn un *ampli debat amb totes les parts interessades*. Aquest any ha d'elaborar-se un informe per al Consell Europeu de Göteborg. Així mateix se sol.licita al Consell Europeu, que en la seva reunió de Laeken/Brussel.les al desembre del 2001 adopti una declaració que *inclogui iniciatives adequades per la continuació d'aquest procés.*

- Ja que aquest debat obert no es podrà concloure a finals del 2001, els anys següents haurà de portar-se a terme una **reflexió estructurada**. D'acord amb les modalitats que s'acordin a Laeken, el procés de reflexió sobre el futur de la Unió haurà d'orientar-se cap a la preparació d'una nova revisió dels Tractats.

- Posteriorment, es convocarà una **Conferència Intergovernamental**, per tal d'introduir en els Tractats els canvis necessaris.

Els protagonistes d'aquest debat no seran únicament els responsables polítics europeus, sinó que hi hauran de participar els *representants dels Parlaments nacionals i tots els mitjans que reflecteixin l'opinió pública, com els cercles polítics, econòmics i universitaris, representants de la societat civil...* També hi intervindran els Estats candidats.

En aquest context d'apertura d'un procés de reflexió oberta per a un nou Tractat, que segons el propi compromís de Niça s'hauria de concretar l'any 2004 en base als quatre temes bàsics establerts a Niça i d'altres que s'hi puguin afegir en base a la discussió i acord de la Cimera de Laeken (Brussel·les), cal tenir en compte hores d'ara les propostes del govern belga per l'exercici de la seva presidència i responsable de la Declaració de Laeken i la posició del Parlament Europeu expressada en l'informe Méndez de Vigo - Seguro de la Comissió d'Afers Institucionals sobre el Tractat de Niça i el futur de la Unió Europea.

En ambdues institucions es proposa una àmplia intervenció de diversos estaments, incloent-hi en el cas belga les regions constitucionals. En el cas del Parlament Europeu, el Grup Liberal coincideix en aquesta inclusió, que s'afegiria als parlaments dels estats membres dels que hi ha fortes pressions perquè s'incorporin de manera més directa en el procés deliberatiu de les institucions europees.

En el cas del Parlament Europeu es proposa anar cap a una autèntica Constitució Europea havent-se rebut molt positivament les propostes anomenades federalistes d'Alemanya proposant enfortir el Parlament, fer de la Comissió Europea un autèntic govern executiu de la Unió i convertir el Consell Europeu en una "segona cambra". Això eliminaria la posició favorable a la intervenció d'altres parlaments estatals o constitucionals que haurien de vetllar per la política europea a nivell intern de cada estat membre i la posició d'aquest en les institucions comunitàries.

Estem davant d'un nou procés de revisió de les institucions comunitàries i del seu paper i competències en l'Europa dels 25 o dels 30. En aquest procés, el PE juga un paper clau i és obvi que a nivell polític, característiques tan importants es veuen modificades en aspectes fonamentals derivats bàsicament de l'aparició d'autèntics partits polítics europeus (una de les conseqüències dels

acords de Niça): de les relacions que s'hi pugin establir en els parlaments corresponents dels estats membres. La qüestió d'un sistema electoral uniforme que reconegui com a circumscripcions electorals europees les regions constitucionals esdevé també fonamental per assegurar la presència de representants de partits basats en aquests i que amb la nova distribució d'escons podien desaparèixer, tot creant un nou dèficit democràtic als que ja existeixen a la Unió.

Voldria acabar insistint en la importància cabdal de seguir el nou procès de revisió del Tractat de Niça i el paral·lel de l'ampliació. 2004 està molt a prop i Laeken encara més. Crec que no s'hauria de perdre de vista l'actual posicionament dels diversos responsables de les institucions comunitàries per animar un debat a tots els nivells: polític, social, acadèmic, que portés a una Declaració de Laeken molt oberta i incorporant tots els paràmetres necessaris perquè amb l'ampliació, l'estructura institucional europea superi totes les carències actuals en relació a la participació del Parlament Europeu en la seva plena expressió de representant i garant de la sobirania popular europea.

REPTES I OPORTUNITATS A LA UNIÓ EUROPEA DEL SEGLE XXI

Carles A. Gasòliba
Ajuntament de Perpinyà
Perpinyà, 1 de juny de 2001

L'EUROPA D'AVUI

Què ens cal fer a Europa per adaptar-nos als nous reptes d'aquest segle que ara hem encetat? Doncs intensificar la nostra presència i participació, que resulta absolutament necessària davant els canvis quantitatius i qualitatius que està experimentant la Unió Europea. Ara pot semblar que estem relativament ben instal·lats en l'Europa de l'euro i que la nostra evolució és prou adequada, però, si no som conscients dels canvis inexorables que vénen, podem quedar en una situació marginal.

Ara cal intensificar aquesta presència i participació, per no perdre la capacitat d'intervenció en la nova Unió Europea que s'està dibuixant en aquests moments. Aquesta nova dimensió ve definida pels següents canvis :

1.- L'ampliació

2.- La reforma institucional

3.- Acabar el procés d'introducció de l'euro i la seva extensió als estats membres que encara no s'hi han integrat i fer de l'economia europea la més competitiva a escala mundial el 2010.

4.- Els canvis a la població europea i els seus efectes per mantenir el sistema de pensions i les prestacions socials que caracteritzen la societat del benestar.

1.- L'ampliació

Amb la caiguda del mur de Berlín es va iniciar una nova etapa a Europa i al món. La pèrdua de l'hegemonia soviètica a l'Europa central i de l'est, el seu propi enfonsament va portar a les societats de l'altra banda del teló d'acer a recuperar la llibertat i a adoptar el model d'economia i societat de l'Europa occidental. Alemanya es va unificar i els Estats Units es van convertir en l'únic poder real en matèria de seguretat i defensa a escala internacional.

Però aquesta incorporació que serà més o menys pausada no durarà més enllà de deu anys, d'alguna manera per aquest tema i per d'altres la fita per adequar-se a la nova Unió Europea és el 2010, o és per aquest tema, o es per ser una societat perfectament adaptada a les noves tecnologies d'informació i comunicació. Però les magnituds que considerem en relació amb l'ampliació confirmen la gran transformació que tenim al davant.

En el seu conjunt, els països de la integració, representen una població de més de 170 milions d'habitants, però la seva renda mitjana no arriba a un terç de la de la Unió Europea. El seu grau de desenvolupament econòmic no arriba en la majoria dels casos al 20 per cent del de la Unió. Les úniques excepcions són Xipre (57%), Eslovènia (42%) i Malta (40%). Pensin que Polònia està al 18 i Hongria i la República Txeca just en el 20 i que en el 1986 Espanya estava

a més del 50 i Portugal en el 30. Encara avui ni Espanya ni Portugal estan al nivell de la mitjana comunitària.

La integració implicarà grans canvis en les polítiques de la Unió, els més importants seran aquelles àrees que tenen pressupostos més importants, l'agrícola i la dels ajuts estructurals. És conegut l'exemple que si ara Polònia estigués integrada a la Unió es quedaria amb tot el pressupost agrícola, pensin també amb l'aplicació dels fons estructurals entre Espanya i Portugal amb rendes que ultrapassen el 80 per cent de la comunitària i d'altres que tenen el 15 ó el 20 per cent.

El temps per readaptar-se no serà massa llarg, els fons de finançament i la seva aplicació estan assegurats, en principi, fins al 2006, però a partir del 2003-2004 començarà ha haver-hi una revisió per anar reduint l'aplicació en algunes àrees i anar-ho aplicant progressivament als previsiblement nous estats membres, i l'aportació a Espanya i Catalunya no ha estat negligible. S'ha estimat que per al cas espanyol supera el bilió anual, cosa que certament és una contribució substancial per anar bé, potser sols, sense rebre més que el que es dóna, no tindríem una situació tan bona, o com a mínim es patirien més desequilibris socials i territorials.

2.- la reforma institucional

Passar de 15 estats membres a més de 25, potser 27 ó 28, porta a canviar els mecanismes de decisió i gestió de les institucions europees que ara ja comencen a tibar massa per les costures, encara que no es farà un vestit totalment nou, cal que es facin reformes importants i entre aquestes n'hi ha dues que centren l'atenció: el nombre de comissaris que integren el col·legi de comissaris de la Comissió Europea i la ponderació dels vots de cada estat membre, que és en definitiva establir la capacitat d'aquests per prendre una decisió a escala de la Unió o bé per impedir-la.

Segons com se solucioni aquesta qüestió mantindrem o perdrem capacitat d'influència i decisió respecte a la situació actual, guanyar-la difícilment, especialment si tenim en compte que els lligams polítics dels països del centre i l'est d'Europa no estan precisament amb Espanya.

Lògicament encara que l'adhesió sigui impossible, el que cal fer és impulsar al màxim la política mediterrània i implicar-hi els països de l'actual Unió Europea com a única manera de fer el necessari contrapès. La política d'aliances en el si de la Unió serà encara més important que ara en la que no hem aconseguit entrar en el club dels grans.

Quan es va signar el Tractat de Niça el 26 de febrer d'enguany, la CIG que va elaborar el Tractat de Niça va adoptar també la *Declaració sobre el futur de la Unió*, en la qual s'expressa el desig de què s'inicií *un debat més ampli i profond sobre el desenvolupament futur de la Unió Europea* i s'indiquen breument les etapes d'un procés que acabarà amb la convocatòria d'una nova CIG al 2004.

Niça, des del meu punt de vista, no ha assolit ni els objectius mínims que nosaltres i que el propi Parlament Europeu havia proposat, que eren ser molt més ambiciosos amb la reforma institucional, i precisament amb el reconeixement del paper de les regions dins del futur de la Unió Europea com ha reclamat el propi Parlament Europeu.

Enllaçant amb el tema regional, cal dir que a Europa hi ha regions amb poders lesgislatius, com és el cas de Catalunya i regions que no tenen cap mena de poder, que són purament administratives. Per això ara s'està impulsant una plataforma del que anomenem *regions constitucionals* europees, que van de les Nacions sense Estat fins a les regions que potser no tenen capacitat legislativa plena i els correspon aplicar les polítiques de la Unió ateses les seves competències en els àmbits en què tenen competències legislatives plenes.

3.- L'Europa de l'euro

En realitat "l'Europa de l'euro" és l'economia de l'euro o si es vol, l'economia de la Unió, ara la Unió monetària està integrada per 11 estats membres, però en tres o quatre anys previsiblement tan sols restarà exclosa Gran Bretanya. L'economia europea està passant un bon moment i les seves perspectives per aquest any i els propers són molt bones. L'economia de l'euro ha aconseguit unes finances públiques equilibrades, una menor pressió fiscal, hi ha estats que s'estan plantejant o estan aplicant ja bases d'unes importants reduccions fiscals, la inflació es manté baixa i per la que tradicionalment tenien alguns països, molt baixa, i encara que les taxes d'interès puguin pujar encara, no són previsibles increments importants, el propi creixement econòmic crea tensions inflacionistes i l'evolució dels tipus d'interès americans són causa clara per incrementar els tipus d'interès, però les diverses previsions per a aquest any i el proper no considera, com deia, cap alça realment substancial.

L'euro ha proporcionant a moltes economies poc "disciplinades" estabilitat, solidesa i l'obligació de tenir les finances públiques sota un rigorós control, tot evitant endeutaments excessius, però s'és conscient que l'economia europea té fragilitats importants per incrementar el seu grau de competitivitat.

La competitivitat a escala europea és un dels temes clau per al futur d'Europa. La Unió Europea és una economia oberta. La més oberta de les economies més desenvolupades. Les altres són els Estats Units i Japó, però curiosament en relació amb la seva competidora més directa, la nord-americana, manté rigideses més accentuades, té encara barreres no aranzelàries, la mobilitat dels factors de producció és més reduïda a l'interior del seu mercat i existeixen mercats protegits que incideixen negativament en l'estructura de costos del sistema productiu de la Unió. En aquest context, els responsables de la Unió, suposo que per eliminar aquestes limitacions, han acceptat el repte de la mundialització i s'han plantejat com fer la Unió Europea més competitiva.

En aquesta línia, la resposta europea a la mundialització passa per la integració econòmica (el mercat interior europeu) i monetària (la Unió Econòmica i Monetària). Aquesta segona, en particular, facilita a les empreses de la Unió Europea un entorn d'estabilitat macroeconòmica

(identificada essencialment per l'estabilitat dels preus i un menor grau d'intervenció pública via pressupostos estatals) que, fonamentalment, permet que les decisions de les empreses estiguin menys afectades per decisions externes al mercat. En aquest context, la competitivitat de les empreses esdevé un factor clau que cal analitzar amb profunditat per tal que les polítiques industrials de la Unió Europea acompanyin l'actuació individual de l'empresa.

En aquesta nova carrera per la competitivitat tres realitats emergeixen amb força. En primer lloc, les indústries del coneixement (per exemple, la informàtica o l'assessorament a empreses) substitueixen progressivament els sectors tradicionals i presenten majors taxes de creixement, capitalització i capacitat exportadora. En segon lloc, internet i, en especial, el comerç electrònic, dota de més transparència (i, per tant, de més competència) els mercats i afavoreix la ràpida difusió de coneixement, productes, serveis i noves activitats empresarials. I, en tercer lloc, la flexibilitat, la reducció de les barreres d'entrades i la capacitat d'innovació ajuden que siguin les petites i mitjanes empreses les que estiguin en millor disposició d'aprofitar les noves oportunitats competitives.

1. Convertir l'economia europea en la més dinàmica del món el 2010 i, per això, cal:

    1.1. Establir la legislació adequada per al comerç electrònic el 2000
    1.2. Liberalitzar totalment els mercats de les telecomunicacions el 2002
    1.3. Abaratir l'ús d'internet
    1.4. Totes les escoles han de tenir accés a internet el 2001 i els professors l'han de saber utilitzar plenament el 2002
    1.5. L'accés per internet als serveis públics ha d'assegurar-se totalment el 2003
    1.6. El comerç electrònic i la comunicació per correu electrònic, l'e-Europe, ha d'assegurar-se a un cost baix, alta velocitat a internet i xarxes de telecomunicacions

2. Promoure la recerca i el desenvolupament tecnològic

    2.1. Una patent europea tan fàcil, àmplia i barata com als EE UU el 2002
    2.2. Un pla d'objectius d'R+D a escala de la Unió i els estats membres establert el 2001
    2.3. Una xarxa d'alta velocitat de comunicació relacionant els centres de recerca, universitats i biblioteques abans del 2002.

3. Promoure les petites empreses com a centres principals de creació d'ocupació

    3.1. Un estudi abans de desembre sobre com disminuir els costos de creació d'una empresa
    3.2. Un programa 2001-2005 per estimular la creació d'empreses
    3.3. Revisar la política de crèdits del BEI per afavorir la creació d'empreses, les empreses basades en noves tecnologies i les microempreses

4. Mercat interior europeu

    4.1. Supressió de les barreres que hi ha en els mercats de serveis abans del 2001
    4.2. Promoure la liberalització dels serveis públics
    4.3. Noves normes per a la contractació pública el 2002
    4.4. Contractació pública a escala de la Unió i dels estats membres on-line el 2003
    4.5. Una estratègia per simplificar les normes mediambientals el 2001

5. Mercats financers: mesures per millorar la eficàcia dels mercats financers i fer més accessibles les fórmules de capital risc

    5.1. Implantació del Pla d'Acció de Serveis Financers el 2003 per assegurar un més gran accés a la inversió directa, més cooperació entre els mercats de bons dels estats, autoritats financeres, mercats de "repos" i vendes transfrontereres
    5.2. Aplicació del Pla de Capital Risc el 2003
    5.3. Agilitar la reestructuració del sector de les assegurances

6. Coordinació econòmica

    6.1. Alleugerir la pressió fiscal en l'àmbit laboral per afavorir l'ocupació. Disminuir-la en els casos de treballadors amb salaris baixos i promoure ajuts per a les activitats d'R+D i tecnologies de la informació
    6.2. Assegurar la solidesa de les finances públiques, tot tenint en compte les necessitats futures per atendre l'envelliment de la població.

7. Educació i benestar. Assegurar la societat del benestar per evitar l'atur, la pobresa i l'exclusió social

    7.1. Incrementar la inversió en recursos humans
    7.2. Reduir a la meitat el nombre de persones entre 18 i 24 anys que no reben més ensenyament o formació per al 2010
    7.3. Transformar el sistema educatiu implicant més la participació de les empreses
    7.4. Definir les línies mestres de la formació contínua per a tota la vida

8. Ocupació i benestar

    8.1. Assegurar l'ocupació, tot passant del 61 per cent d'ocupació actual al 70 per cent el 2010
    8.2. Un banc de dades a escala de la Unió per afavorir l'ocupació
    8.3. Promoure la participació de patronals i sindicats en els plans de formació continuada
    8.4. Promoure l'ocupació en el sector serveis
    8.5. Millorar l'atenció social als infants
    8.6. Introduir barems comuns sobre l'actuació social
    8.7. Estudiar com es pagaran les pensions després del 2020

En aquestes propostes de la Unió Europea no es parla en cap moment de posar més diners a càrrec dels pressupostos públics ni de modificar el finançament de la Unió, ni de promoure un nou programa d'infraestructures com fa cinc anys va proposar l'aleshores president de la Unió, Sr. Delors, tot això s'ha de fer sense diners públics, en tot cas molt pocs, la millora dels graus de competitivitat de la Unió ve, ha de venir, per intensificar la liberalització dels mercats encara protegits, eliminar les posicions de privilegi que com l'energia i les telecomunicacions els hi permeten preus elevats que pesen en l'estructura de costos dels usuaris, promoure la mobilitat dels recursos humans i físics i compartir el risc en el finançament de projectes basats en la innovació tecnològica, tot superant el conservadorisme propi de l'estructura social i econòmica a la Unió Europea.

4.- L'Europa del benestar

Europa, la Unió Europea, no renuncia a ser una societat que manté i preserva les conquestes socials que la defineixen com una societat, o la societat del benestar amb més cohesió social i una menor marginalitat social que els Estats Units i amb més llibertat individual i menys jerarquitzada socialment que el Japó. Aquesta societat orientada pels esquemes bàsics de l'anomenada economia renana, amb la tan volguda per germànics i escandinaus economia social de mercat s'ha de modificar per preservar precisament les garanties bàsiques de prestacions socials als ciutadans europeus.

CONCLUSIONS

Estem davant d'una Unió Europea certament diferent a la que coneixem hores d'ara i el cas és que estem prou ben integrats, però ara el pas canvia i ens hem d'adaptar al nou, marcat, en primer lloc, per una Unió que passarà de 273 milions d'habitants a 500, i la majoria en el centre i l'est d'Europa, hem d'anar-hi per una banda, i per l'altra hem d'accentuar l'interès per la dimensió mediterrània de la Unió Europea, en la que estem millor situats que d'altres, però hem de trobar els socis necessaris per evitar una possible marginació, per això cal establir una política d'aliances sòlides per adaptar les institucions comunitàries de manera que aquestes siguin vàlides per a una Unió de 28 membres i no de 15 com ara.

La Unió Europea no es prou competitiva, ara té unes bones expectatives de creixement, però no es suficient, té massa rigideses, el seu grau d'adaptació a les noves tecnologies és insuficient, l'activitat de recerca científica i desenvolupament tecnològic baix, serveis bàsics com energia, telecomunicacions, transports (especialment l'aeri) o serveis financers estan encara massa protegits, poc integrats a escala comunitària i fan que l'estructura de costos dels béns i serveis que es produeixen a la Unió siguin massa cars. És per això que cal intensificar el procés liberalitzador, la promoció de les noves tecnologies, l'eliminació de la barrera administrativa, la pressió fiscal que frena la creació de llocs de treball, la creació d'empreses i les activitats d'R+D. I, tot això, sense augmentar la despesa pública, ans al contrari, anar-la reduint per tal d'assolir l'equilibri pressupostari que exigeix la unió monetària de l'euro.

Fer de la Unió Europea l'economia més competitiva a escala mundial el 2010, no significa renunciar als fonaments de la societat del benestar que caracteritza les societats europees occidentals des dels anys 50 del segle passat, amb tot, i precisament per mantenir aquesta societat del benestar i atendre les necessitats bàsiques d'una població que va envellint-se progressivament i que precisament el 2010 es pot enfrontar amb un gran desequilibri entre la provisió d'ingressos i necessitats per atendre la població que entrarà als 65 anys, cal una profunda revisió dels sistemes de prestacions socials, introduir esquemes mixtos de finançament, privatitzar alguns serveis, individualitzar i responsabilitzar als recipiendaris d'aquests i limitar l'abast de les prestacions.

És a aquesta nova Unió Europea a la que hem d'atendre i respondre ja des d'ara.

The Politics of Good Neighbourliness and a Europe of Regions

Working group 4

Carles A. Gasòliba
European Forum Wachau (Àustria)
23, June 2001

I would like first of all to thank you for the invitation to participate in this meeting and to congratulate the Government of Nierderösterreich and the Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs for holding an annual conference on European issues, the "European Forum Wachau" in Göttweig Abbey, in the Wachau region. Firstly because we are dealing with a topic, cross-frontier cooperation, which is central to European construction and which will continue to be so. Secondly because our border, despite the efforts made over recent years, is still far from the level of interchange we can see over other interior borders within the European Union and, finally, because it is a topic about which there is insufficient reflection and education, a gap which these studies will surely fill.

The chosen central theme, "Mobility and Stability in a Uniting Europe", and the working group which brings us together now on "The Politics of Good Neighbourliness and a Europe of Regions" are particularly well chosen because of their timeliness and relevance for the process of European construction.

Situating the role of the border regions in European construction entails describing a situation in which relations flow in both directions. That is to say, we border regions are, we act, as a force which contributes towards European integration and at the same time we are affected, in a positive manner, by this process.

What is demonstrably true is that the disappearance of borders is a very central aim at the current stage of the process of European integration. Of course, we are not referring to the disappearance of the political borders. That would entail the abolition of states as territorial entities. But, the aim of the European Union is to remove the obstacles to all kinds of interchange, in the first place, of goods, quantifiable things, and later, of people and ideas which borders represent in order to arrive at a situation in which it is possible for a citizen or a company to make the journey between two municipalities on either side of a border in the same conditions as a journey of the same length within such a

border. The regions, most especially the border regions, are an ally of the first order of the European Union in the effort to achieve this aim. In some ways, a more enthusiastic and more practical ally than the states.

I would like to highlight the relevance of cross-border cooperation and the role of the regions in European integration.

I. Cross-border cooperation, a factor in European integration

Cross-border cooperation has been progressively gaining relevance and importance since the 70s due to recognition of the fact that this is necessary to further the construction of European unity and it is clear that the aims of the two processes largely coincide. If the European Union tends towards the disappearance of borders over an ever wider geographical area, then this is also the great aim of cross-border cooperation: to overcome the barrier effect of the border and establish links between two territories and two populations which have been artificially separated.

II. The regions, a motor of cross-border cooperation

In the effort to abolish borders, the border regions are an ally of the European Union, an ally of the first order. In some ways, a more enthusiastic and more practical ally than the states themselves.

a. Historical, geographical and political reasons

In the first place for historical, geographical and political reasons. There are regions of Europe that are divided by a border which has made the maintenance and development of human, cultural and economic relations difficult, or even impeded this. The process of European integration gives us a new chance, and an obligation, to recover and revitalise these bonds. It is not a question of creating new borders but, on the contrary, of recovering spaces which had been divided in order to transform them from chasms to bridges.

b. The dynamics of challenge and possibility

Over and above historical concerns, the effect of the abolition of borders on our regions is considerable. The process of European integration gives a new dimension to the border regions. These regions cease to be areas on the periphery of the state to which they belong and become central regions in a progressively unified European space. We are all aware that, historically, the railway networks of France and Spain were designed with a radial structure from the centre to the periphery. There was no European logic and this is something that we in the border regions have suffered from in terms of the deficit in infrastructures and services. This is especially true of the outlying border districts. The case is the one of France and Germany with roads and railways in parallel along the Rhin.

In this area, the abolition of borders offers great possibilities, but it also generates obligations. The opening of spaces allows us to plan and work together, but also places obligations upon us. There is a dynamic of challenge and possibility which we must recognise and be able to respond to. To sum up, there is a combination of factors such that cooperation between border regions can be seen as a requirement for their good governance and it here that the positive effect on the process of European integration takes place. The dynamics of cross-border cooperation are produced as a result of these possibilities and necessities and they become a factor of European integration.

c. The involvement of civil society

Once the theoretical framework for the European Union has been created (economic and monetary union, political union) it will become necessary to fill it with content. That is why economic, social and academic agents must establish effective bonds of cooperation and interchange. Companies need to work together, universities to exchange students and research centres to work on joint projects.

The regions, with the greater application of our powers, can foster the establishment of these sort of relationships and we can also establish direct relations with other regional governments. The idea of cross-border relations rests precisely on this: overcoming the isolation created by the border and the establishment of economic, political, intellectual and personal bonds with our neighbours or with regions with identical interests in order to construct geographically wider areas which can compete at a European level.

d. Territorial decentralisation and inter-regional cooperation

Cross-border cooperation can also be explained as a consequence of the territorial decentralisation necessitated by the increasing number of tasks performed by the State and the impossibility of attending to all of them properly. Often the matters subject to cross-border cooperation are at variance with the interests or powers of state organs which may even lack the necessary experience and training. If we add to this the appearance of new phenomena which diminish the role of some borders (environmental questions, town and country planning), it is easy to understand the desire to structure cross-border cooperation as an implicit power of the local authorities concerned.

The development and the importance which inter-regional cooperation has acquired on the European continent, promoted by the European institutions themselves, and the process of regionalisation which many of the continent's states are going through, explain the great increase in scope of cross-border and inter-regional cooperation which has been occurring since the 80s.

Carles A. Gasòliba i Böhm
DIPUTAT AL PARLAMENT EUROPEU

Barcelona, 3 de juliol del 2001

Distingit / da amic / ga,

Em plau aplegar-te els documents de base i conferències més rellevants de les activitats que he realitzat aquest últim trimestre.

Tot esperant que aquests documents puguin ésser del teu interès, et saluda ben cordialment i atenta,

Carles A. Gasòliba

Rue Wiertz 10 G 142 1047 Bruxelles Tél. 32 2 284 53 68 Fax 32 2 284 93 68 cgasoliba@europarl.eu.int
Còrsega, 333, 1r 08037 Barcelona Tel. 34 93 236 31 00 Fax 34 93 236 31 15 gasoliba.cdc@bcn.servicom.es